

Natura 2000 gebied 94 - Naardermeer

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Meren en Moerassen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL3000061 + NL2000012
Beschermde natuurmonument:	-
Beheerder:	Natuurmonumenten, particulieren
Provincie:	Noord-Holland
Gemeente:	Hilversum, Muiden, Naarden, Weesp
Oppervlakte:	1.169 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Naardermeer is een natuurlijk meer dat op de overgang van de hoge zandgronden van het Gooi naar het (veen-) poldergebied van West-Nederland ligt. Het stond via de Vecht in open verbinding met de Zuiderzee en werd samen met zijn omgeving geteisterd door storm en vloed. Aan het eind van de 14de eeuw werd daarom het Naardermeer afgedamd en de verbinding met de Zuiderzee verbroken. Sindsdien heeft men twee maal geprobeerd het meer droog te leggen, maar na korte tijd heeft men het toch weer laten onderlopen. De waterhuishouding van het meer wordt gevoed door neerslag en kwelwater uit het Gooi.

Het is het oudste Nederlandse natuurreserveaat, waarin, naast watervegetaties en verlandingszones, ook zich natuurlijk en vrijwel ongestoord ontwikkelende broekbossen voorkomen. Sinds 1984 worden maatregelen genomen om het inlaatwater te zuiveren. Mede als gevolg hiervan hebben kranswiervegetaties zich hersteld. Recentelijk zijn vernattingsmaatregelen in de graslanden rondom het Naardermeer genomen, waardoor de waterhuishouding verbeterd is. In de wateren met weinig golfslag groeien drijvende waterplanten al dan niet verankerd in de waterbodem. Deze begroeiingen bestaan in het gebied grotendeels uit grote fonteinkruiden. In de kleinere watergangen komen met kleine oppervlakte krabbescheerbegroeiingen voor. Bij verdergaande successie gaan de veenmosrietlanden en trilvenen over in drogere en zuurdere vegetatietypen die behoren tot moerasheide of veenbos. Een aanzienlijk deel van het gebied bestaat uit deze vegetatietypen. In het Laegieskampje, aan de zuidrand van het gebied, komt blauwgrasland voor.

Begrenzing

De begrenzingen van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is uitgebreid met het Laegieskamp met 19,6 ha. Het gebied is van belang voor H6410 blauwgraslanden en andere natte schrale graslanden. Bij de aanmelding in 2003 is hier een foutieve begrenzing dwars door het relevante terrein aangehouden.

Het Vogelrichtlijngebied, dat beperkt was tot het binnenkaadse gebied van water en moeras, is uitgebreid met de omringende vochtige graslanden en recent ontwikkelde moeraszones tot de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (uitbreiding 499 ha). Dit gebied is van groot belang voor vrijwel alle water- en moerasvogels waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgesteld.

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H3140	Kranswierwateren
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
H4010	Vochtige heiden
H6410	Blauwgraslanden
H7140	Overgangs-en trilveen
H91D0	Hoogveenbossen

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1134	Bittervoorn
H1149	Kleine modderkruiper
H1318	Meervleermuis
H1903	Groenknolorchis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A017	Aalscholver – b
A029	Purperreiger – b
A041	Kolgans - n
A043	Grauwe gans - n
A197	Zwarte stern - b
A292	Snor - b
A298	Grote karekiet - b

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H101X	Platte schijfhoren ^{3a}
H1082	Gestreepte waterroofkever ³

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

A051	Krakeend – n ²¹
------	----------------------------

Kernopgaven

- 4.08 **Evenwichtig systeem:** Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor kranswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, platte schijfhoren H101X en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149, en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.
- 4.09 **Compleetheid in ruimte en tijd:** Alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd: overgangs- en trilvenen (*trilvenen* en *veenmosrietlanden*) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurvliinder H1060, groenknolorchis H1903 en vochtige heiden (*laagveengebied*) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen *H91D0, in samenhang met gemeenschappen van open water.
- 4.12 **Overjarig riet:** Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.
- 4.14 **Hoogveenbossen:** Behoud hoogveenbossen *H91D0.

- 4.15 **Vochtige graslanden:** Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden H6410, glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (*grote vossenstaart*) H6510_B, met name kievitsbloemheoïlanden, mede als leefgebied van de kempaan A151 en watersnip A153.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische <i>Chara</i> spp. vegetaties
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Sinds 1984 wordt inlaatwater gezuiverd en is herstel van het habitatype kranwierwateren opgetreden. Het gebied levert vanwege het voorkomen van zeldzame soorten een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype.
H3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Sinds 1984 wordt inlaatwater gezuiverd en is herstel van het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden opgetreden.
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige heiden, <i>laagveengebied</i> (subtype B).
Toelichting	Door de oorsprong en historie van het Naardermeer is het habitatype vochtige heiden, <i>laagveengebied</i> (subtype B), verhoudingsgewijs weinig aanwezig. De ontwikkeling van hoogveenachtige vegetaties vindt hier vooral plaats in het bos.
H6410	Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (<i>Eu-Molinion</i>)
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype blauwgraslanden komt voor in het Laegieskampje bij Hilversum. Oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering is hier mogelijk.
H7140	Overgangs-en trilveen
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, <i>trilvenen</i> (subtype A).
Toelichting	Hoewel het Naardermeer voor overgangs- en trilvenen, <i>trilvenen</i> (subtype A) geen hoofdrol meer speelt, is de aanwezigheid belangrijk voor het voortbestaan van de populatie van groenknolorchis (H1903).

H91Do *Veenbossen
 Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
 Toelichting Het habitatype hoogveenbossen komt voor als zompzegge-berkenbroek (*Carici curtae-Betuletum pubescentis*), maar er zijn overgangen naar dophei-berkenbroek (*Erico-Betuletum pubescentis*) aanwezig, onder andere met bijzondere veenmossoorten en eenarig wollegras. Dit is een uitzonderlijke situatie in de laagveengebieden. Het type zou wellicht (zeer) langzaam kunnen overgaan in levend hoogveen, in welk geval de oppervlakte van het habitatype hoogveenbossen zal afnemen.

Soorten

H101X Platte schijfhoren
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting Het Naardermeer is één van de gebieden die de een grote bijdrage levert voor de platte schijfhoren.

H1082 Gestreepte waterroofkever
 Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De soort gestreepte waterroofkever heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding en is vrijwel geheel beperkt tot laagveenmoerassen.

H1134 Bittervoorn
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting Het gebied ligt binnen het hoofdverspreidingsgebied van de soort en is daarom van groot belang voor de bittervoorn.

H1149 Kleine modderkruiper
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor in dezelfde wateren als bittervoorn (H1134) en grote modderkruiper (H1145).

H1318 Meervleermuis
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting Het gebied fungeert als foerageergebied voor de meervleermuis. De soort verblijft in gebouwen (forten en bunkers) in het gebied en in de omgeving, maar er zijn geen grote kraamkolonies bekend uit de Vechtstreek.

H1903 Groenknolorchis
 Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
 Toelichting Het betreft een kleine populatie van de groenknolorchis, waarvoor geen uitbreidingsmogelijkheden worden gezien. Mogelijke nieuwe kansen voor deze soort moeten gezocht worden in het zuidelijke deel van het gebied waar grondwater uit de stuwwal grote invloed heeft.

Broedvogels

A017 Aalscholver
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.500 paren.
 Toelichting De aalscholver is al van oudsher broedvogel in soms aanzienlijke aantallen; zo werden in 1959 4.658 nesten uitgestoten. Op het dieptepunt van de stand in Nederland in de zestiger jaren (800 paren) herbergde het Naardermeer één van de twee overgebleven kolonies in Nederland. Na de volledige bescherming in 1965 konden de aantallen ook in het Naardermeer weer toenemen tot een maximum van 5.200 paren in 1984. Daarna daalde het aantal paren tot een niveau van tussen de 1.600 en 2.800 paren in de periode 1991-2003. Gemiddeld werden in de periode 1999-2003 1759 paren vastgesteld. Gezien

de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A029 Purperreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De purperreiger is van oudsher broedvogel in het Naardermeer. Voor 1980 werden ten minste 100 nesten geteld (bijvoorbeeld circa 150 in 1927, 200 in 1942/43, 150-175 in 1970 en 130 in 1977). Met 80 paren werd in 1982 nog een redelijk aantal geteld maar in latere jaren kwam het aantal nesten vrijwel nooit meer boven de 50. Het dieptepunt werd bereikt in 1995 en 1996 met slechts 21 nesten. Daarna nam het aantal weer licht toe met als maximum 45 in 2003 (de vierde qua omvang in Nederland). Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De zwarte stern is van oudsher broedvogel op drijvende waterplanten (bij voorkeur krabbenscheer). Het ging om aanzienlijk aantallen (bijvoorbeeld in 1912 1.000 vogels en in 1942 minstens 200 paren); in 1970 nog 65 paren. In de 80-er en begin 90-er jaren betrof het echter slechts een incidentele broedvogel. Na het aanbieden van nestvlotjes vanaf halverwege de 90-er jaren is de soort een regelmatige broedvogel in langzaam toenemend aantal. Het gemiddelde in de periode 1999-2003 bedroeg 29 paren. Maximaal werden 36 paren geteld in 2003. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Utrechts-Hollands plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A292 Snor

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De snor is van oudsher een vrij talrijke broedvogel. Eind 60-er jaren broedden nog 10-tallen paren in het gebied. Telgegevens zijn schaars en de recente schatting voor de populatie in de periode 1999-2003 is 29 paren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Utrechts-Hollands plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting De grote karekiet is van oudsher een gewone broedvogel waarvan de aantallen al decennia lang afnemen. Eind 60-er jaren werden 41 paren vastgesteld. Eind 70-er jaren werden jaarlijks 13-19 paren geteld en in 1980 nog 15. Sindsdien is het aantal van 10 paren nooit meer overschreden en in de periode 1999-2003 telde de populatie 3-7 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Utrechts-Hollands plassengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als slaapplek. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A043 **Grauwe gans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Het gebied heeft voor de grauwe gans o.a. een functie als slaappleats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Complementaire doelen**Soorten****H1042** **Gevlekte witsnuitlibel**

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging duurzame populatie van ten minste 1.000 individuen.

Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. Het gebied omvat een vrij groot deel van het potentiële leefgebied en daarom is het noodzakelijk dat zich een populatie vestigt met een omvang van 8% van het landelijke doel.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H3140 Kranswierwateren	--	++	=	=
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	+	=	=
H4010_B Vochtige heiden (<i>laagveengebied</i>)	-	+	=	=
H6410 Blauwgraslanden	--	+	>	>
H7140_A Overgangs- en trilvenen (<i>trilvenen</i>)	--	+	>	>
H91D0 Hoogveenbossen	-	++	>	=

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H101x Platte schijfhoren	-	+	=	=
H1082 Gestreepte waterroofkever	--	+	>	>
H1134 Bittervoorn	-	+	=	=
H1149 Kleine modderkruiper	+	+	=	=
H1318 Meervleermuis	-	-	=	=
H1903 Groenknolorchis	--	++	=	=

<i>Broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A017 Aalscholver	+	+	=	=
A029 Purperreiger	--	+	=	=
A197 Zwarte stern	--	+	=	=
A292 Snor	--	-	=	=
A298 Grote karekiet	--	-	>	>

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A041	Kolgans	+	s-	=	=
A043	Grauwe gans	+	s-	=	=

^{3a} Soort sinds 2004 toegevoegd aan de referentielijst.

³ Op basis van recente informatie blijkt de soort thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

²¹ Aantal thans lager dan ongeveer 0.1% van biogeografische populatie.